

581

1782-1833. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Αγόριανη (Λακωνία).

Γ. Βεργάδης, *Η Αγόριανη του Ταυγέτου και η βόρεια Λακεδαίμων*, Αθήνα 1992, σ. 111-119.

582

1782-1837. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Νίσυρος.

Ι. Βολανάκης, «Πενήντα ανέκδοτα έγγραφα τῶν χρόνων τῆς τουρκοκρατίας ἀπὸ τὸ ἀρχεῖον τῆς Παναγιᾶς Σπηλιανῆς Νισύρου: 1780-1837 μ.Χ.», *Νισυριακὰ* 17 (2007), σ. 93-106 αρ. 1-15, σ. 108-115 αρ. 17-23, σ. 117-119 αρ. 28-30, σ. 120-121 αρ. 32, σ. 125-127 αρ. 37-38, σ. 128-132 αρ. 40-44, σ. 134 αρ. 47, σ. 135-136 αρ. 49.

583

1782-1860. Δικαιοπρακτικά έγγραφα, δικαστικές αποφάσεις εκκλησιαστικών και μικτών κληρικολαϊκών δικαστηρίων, δικαστικές αποφάσεις της Βουλῆς της Σάμου. Αποσπάσματα πρακτικών, ψηφίσματα των Γενικών Συνελεύσεων των Σαμίων και σχέδια νόμου αναφερόμενα στη ρύθμιση του εφαρμοστέου ιδιωτικού και ποινικού δικαίου και στη σύσταση και οργάνωση των πολιτικών και ποινικών δικαστηρίων κατὰ τὴ διάρκεια τῆς Ηγεμονίας τῆς Σάμου. Καρλόβασι, Μαραθόκαμπος (Σάμος).

Α. Σεβαστάκης, *Δίκαιο και δικαστική εξουσία στη Σάμο 1550-1912 με ανέκδοτα έγγραφα*, Αθήνα 1986, σ. 131-147 αρ. 1-20, σ. 148-154 αρ. 22-25, σ. 156-158 αρ. 32-33, σ. 164-176 αρ. 41-45, σ. 177-179 αρ. 47, σ. 181-189 αρ. 45.

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ «ΣΥΝΤΡΟΦΩΝ» («ΣΥΝΤΡΟΦΟΝΑΥΤΩΝ») ΑΠΟ ΚΟΙΝΟΥ ΜΕ ΤΟΥΣ «ΠΑΡΤΖΙΝΕΒΕΛΟΥΣ» (ΣΥΜΠΛΟΙΟΚΤΗΤΕΣ) ΣΤΑ ΚΕΡΔΗ ΚΑΙ ΣΤΙΣ ΖΗΜΙΕΣ ΤΟΥ ΠΛΟΙΟΥ

1811, 15 Σεπτεμβρίου

«Διὰ τοῦ παρόντος βεβαιωτικὸ καὶ μαρτυρικὸ γράμματος φανερόνῳμεν, ὅτι μέ τό νά ἐπήγαν μερικά καῖκια, καὶ ἐφόρτοσαν σιτάρη, τά ὁποῖα ἐπωλοῦσαν ἀπάνω εἰς τὰ καράβια, λοιπὸν ἀνελπίστως, ἐπιάσθησαν ἀπὸ τό βασιλικὸν κορβέτον καὶ ἐφέρθισαν εἰς βαθύ, λοιπὸν ὁ ἀγὰς λέγωντας πος ἐσεῖς πηγένετε καὶ κουβαλῖται σιτάρη ἀπάνω εἰς τὰ καράβια; καὶ ἐδρῖσκοντάς τοὺς καπαετλίδες εἰς αὐτό τό κάμομα, ἐζήτησε τζερεμέ ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς карабоκυρούς, οἱ карабоκυροὶ δέ στενοχωρημένοι ἐτραβίκτισαν καὶ ἐκρίφτηκαν, καθὼς καὶ οἱ σύντροφοι, τότες ὁ ἀγὰς ἔπιασε τοὺς παρτζινεβέλους καὶ ἐπληρώθη τὸν τζεμεμέ ὁποῦ ἐζητοῦσε ἀπὸ τὸν κάθε ἓνα, μετέπειτα ἐπῖγαν ὁμογνόμως παρτζινεβέλοι καὶ σύντροφοι, εἰς τοὺς κατὰ

κερόν δημογέροντας τῆς χώρας ζητόντας ἂν ἔπρεπε δι' αὐτόν τόν τζερεμέ, νά πληρόσουν καί οἱ σύντροφοι τοῦ καϊκιοῦ, ἢ μόνον ὁ παρτζινέβελος, οἱ δέ δημογέροντες, διά προσταγῆς ἐδιόρισαν ἡμᾶς τούς ἐπιστάτας καρλοβάσου, ὅπου νά θεωρίσωμεν τήν αὐτήν διαφοράν, καί νά διορίσωμεν τό πρεπούμενον, ἡμεῖς δέ ἐκράξαμε τούς πλέον παλαιούς карабокуρούς τοῦ χωρίου μας, καί συμφώνως ἐξετάζοντας τήν ὑπόθεσιν, ἠΰραμεν εὖλογο ὅτι ὅσα μερίδια γίνονται τά διάφορα τοῦ καϊκιοῦ, ἄλλα τόσα πρέπει νά γίνουν καί οἱ ζημίαις του, ἐπειδή καί ὁ παρτζινέβελος μόνος δέν ἔμπορεῖ νά δοκιμάσῃ μίαν ζημίαν παρόμοιον, ὥσάν ὅπου οὔτε μέ τό καϊκι εἶναι οὔτε ἰξεύρη ἀφ' οὗ φύγη τό καϊκι ἀπό ἐδώ, τί κάμνει διά τοῦτο καί δίδομεν τήν παρόν μαρτυρίαν μας ἔγγραφον ἵνα πιστοθῇ παρὰ κάθε κριτιρίου ...».

ΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΕΜΜΙΣΘΩΝ ΕΦΟΡΩΝ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΑΣ. ΟΙ ΕΦΟΡΟΙ ΘΑ ΚΡΙΝΟΥΝ ΤΙΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ
ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΤΩΝ ΧΩΡΙΩΝ «ΚΑΤΑ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟΝ ΤΟΥ ΑΡΜΕΝΟΠΟΥΛΟΥ» ΚΑΙ
«ΤΗΝ ΚΡΙΣΙΝ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ»

1823, 18 Ιανουαρίου

«Κοινῇ βουλῇ καί συναινέσει τῶν οἰκοκυρίων τοῦ χωρίου μας διορίζονται ἔφοροι τῆς Καγγελαρίας ὁ Κύριος Κωσταντῆς χατζῆ δημητρίου, καί δημητράκης ποτέ Μανολάκη, καί Ἀναγνώστης πάλας· καί ὁ μέν κύριος Κωσταντῆς θέλει εἶναι ἐξοδευτής, ὁ δέ κύριος δημητράκης Κάσσα, ὁ δέ ἀναγνώστης πάλας γραμματεὺς· οἵτινες διορίζονται εἰς τό νά συσκέπτονται καί ν' ἀποφασίζωσι τὰς συμπιπτούσας τοῦ χωρίου διαφοράς κατὰ τήν κρίσιν τοῦ δικαίου, καί κατὰ τό νομικόν τοῦ ἀρμενοπούλου· ὁ προσδιορισμός των εἰς χρόνον ἕνα· ὁ δέ χρονιαῖος ἐκάστου τῶν δύο ἐφόρων μισθός γρόσια διακόσια πενήντα Ν' 250' ὁ δέ τοῦ γραμματέως μισθός γρόσια διακόσια Ν' 200' δίδεται δέ αὐτοῖς καί τό πληρεξούσιον παρ' ἡμῶν τοῦ τιμωρεῖν τούς ἀδικοῦντας, καί εὐτακτεῖν τούς ἀπειθεῖς, καί αὐστηρῶς κολάζειν τούς δημογέροντας τοῦ χωρίου μας· ὑποχρεοῦνται δέ νά δίδωσι καί καθαρώτατον λογαριασμόν ἐσόδων τε καί ἐξόδων, καθό διαλαμβάνει καί ἡ ἐκ τῆς Πατρίδος ἐκτεθεῖσα Ὁδηγία τῆς ἀληθείας· εἰς δέ τήν περί τούτου ἔνδειξιν ἐπεδόθη αὐτοῖς καί τό παρόν ἐνυπόγραφον ...».

ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ ΣΑΜΟΥ. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ
ΤΗΣ ΚΑΤ' ΙΣΟΜΟΙΡΙΑΝ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΙΑΔΟΧΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΟΜΟΙΟΒΑΘΜΩΝ ΣΥΓΓΕΝΩΝ
ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΤΑΞΕΩΣ. ΤΗΡΗΣΗ ΤΗΣ ΤΡΙΜΟΙΡΙΑΣ

1823, 22 Σεπτεμβρίου

«ἡμεῖς οἱ ὑπογεγραμμένοι διορισθέντες νά θεωρήσωμεν νομίμως τήν περί κληρονομίας διαφοράν τῶν ὀρφανῶν τοῦ παπᾶ Ἀνδρονίκου χατζῆ Ἰωάννου, μετά τοῦ χατζῆ Δημητρίου Κωνσταντῆ ρεῖτζη (ἡ ὁποία διαφορά των εἶναι ὡς ἐφεξῆς· ὁ παπᾶ Ἀνδρόνικος καί ἡ σύμβιός του ἀπέθαναν· ἄφησαν παιδιὰ τρία θηλυκά· εἰς αὐτά ὡς ἀνήλικα ἐστάθη ἐπίτροπος ὁ πάππος των χατζῆ Ἰωάννης· ἡλικιώθη τό πρῶτον ἡ κυράννα· ὑπανδρεύθη μέ τόν Κωνσταντῆνον χατζῆ δημητρίου· ὁ πάππος τῆς τῆς ἔκαμε προικοσύμφωνον ὡς ἐπίτροπος· μετά ταῦτα ἀπέθανεν ἡ κυράννα· ἄφησε παιδί, τό ὅποιον μετά τινος μήνας ἀπέθανε καί αὐτό·) ἀποφαινόμεθα διά τοῦ παρόντος, ὅτι πρῶτον ἡ περιουσία ὅλη κινητή καί ἀκίνητος τοῦ παπᾶ Ἀνδρονίκου καί τῆς συμβίου του, νά γένη εἰς τρία ἴσα μερίδια, ἀπό τά ὅποια τό ἕν νά λάβῃ ἡ Κυράννα, καί τό προικοσύμφωνόν τῆς νά μένῃ ἄκυρον· ἐπειδή ὁ ἐπίτροπος εἰς τά ἀνήλικα γίνεται καί ὄχι ὅταν ἡλικιωθῶν τά ὀρφανά, κατὰ τόν Ἀρμενόπουλον εἰς 198 καί εἰς 304·· δεύτερον τό μερίδιον τῆς Κυράννας, ἐπειδή τό παιδί

της ὕστερον ἀπέθανεν, νά γένη εἰς τρία μερίδια, τό ἓν διά τόν ἄνδρα της, τό ἄλλο διά τήν ψυχήν της, καί τό ἄλλο διά τās ἀδελφάς της, κατὰ τόν Ἀρμενόπουλον εἰς 267 εἰς δέτην ἀποκατάστασιν αὐτήν τῆς κληρονομίας αἱ καρπολογίαι δέν φέρονται ὡς εἰς 276: καί εἰς ἔνδειξιν τῆς τοιαύτης ἀποφάσεώς μας παντοτεινήν ὑπογραφόμεθα ...».

ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ «ΒΟΥΛΗΣ» ΤΗΣ ΣΑΜΟΥ. ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑΣ ΕΠΙ
ΤΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΤΕΚΝΩΝ ΑΣΚΕΙ Η ΜΗΤΕΡΑ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ
«ΠΕΡΙ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΟΡΦΑΝΙΚΩΝ». ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΤΗΣ ΟΡΦΑΝΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ
1841, 11 Νοεμβρίου

«... Ἡ Βουλὴ τῆς Νήσου Σάμου

Συγκειμένη ἀπό τούς κυρίους Δημήτριον Ξυλάραν, Γεώργιον Τραχηλάκην, Μανουήλ Πάσσον καί Ἰωάννην Σπύρην δικάζουσα εἰς τήν διατρέχουσαν μεταξύ τῆς ἐναγούσης, Γαρουφαλιάς χήρας τοῦ ἀποβιώσαντος Ἰωάννου Κύριας, καί τῶν ἐναγομένων Βασιλικῆς καί Γραμματικῆς θυγατέρων ἐκ πρώτης γυναικός τοῦ ἀνδρός της, ἀμφοτέρων ἐκ Βουρλιωτῶν περί κληρονομίας διαφοράν ...

Μετά τούτων ἀπάντων ἡ Βουλὴ γνωρίζουσα ὡς ἱερὸν καθήκον τοῦ κριτηρίου, τήν πρόνοιαν ὡς πρὸς τήν διοίκησιν καί ἐπιστάσιαν τῶν ὀρφανῶν, ἔτι δέ καί τήν ἀκεραιότητα τῆς διατηρήσεως τῶν ὑλικῶν αὐτῶν μέσων, ἐπρότεινεν εἰς τήν Γαρουφαλιάν τὰ περί τῆς διαχειρίσεως τῆς ὑλικῆς τῶν ὀρφανῶν οὐσίας, ὅτι χρήζει μιᾶς ἐπιστάσιος ἐνός συγγενικοῦ σώματος ἀπὸ πατρικῶν τῶν ὀρφανῶν συγγενεῖς σχηματισθέντος, ἐπὶ τούτῳ δέ ἐζήτησεν ἡ Βουλὴ τήν συγκατάθεσιν αὐτῆς, ἣτις συνομολόγησεν μὲν εἰς τήν πρότασιν ταύτης τῆς Βουλῆς, ἀντεπρότεινεν ὁμως αὕτη τήν ἐξῆς νομικὴν παρατήρησιν.

Ἡ ἐπιτροπὴ θεωρεῖται ὡς ἀξίωμα Γενικόν, ἥτε δικαίωμα καί ἐξουσία, διδομένην εἰς ἐλευθέραν κεφαλὴν καί ἐπινοουμένη πρὸς ἀσφάλειαν αὐτῆς, ἢ διὰ τῆς ἡλικίας τήν ἀτέλειαν, ἢ διὰ τήν ἀπειρίαν τῆς τῶν πραγμάτων Διοικήσεως ἐπιβαλλομένην·

ὅτι πατρικοὶ τῶν ὀρφανῶν συγγενεῖς δέν ὑπάρχουσι διὰ νά δεχθῶσι τό βάρος τῆς ἐπιτροπείας αὐτῶν, ἀλλὰ καί νά ἦσαν, δέν ἤθελον βέβαια προτιμηθῇ καλῆτερον ἀπὸ τήν Μητέρα, διότι ὁ Νόμος λέγει ρητῶς: «προτιμῶνται τῶν θηλέων οἱ ἄρρενες πρὸς τās ἐπιτροπὰς τελείας ἡλικίας ὑπάρχοντες, εἰμὴ ἄρα Μητὴρ ἢ Μάμμη πρόκειται· αὐταὶ γάρ προσκαλοῦνται εἰς τήν ἐπιτροπείαν, προτιμώμεναι παντός ἐπιτροπεῖαν ὀφειλοντος».

Ἀναπτύξασα συγχρόνως εἰς τήν ἐνάγουσαν καθ' ὅλην τήν ἔκτασιν τās ὑποχρεώσεις, εἰς τās ὁποίας ὑπόκειται πᾶσα χηρεύουσα γυνή, ὡσαύτως καί τās ὀριζομένας ἀπὸ τόν Νόμον ποινάς εἰς πᾶσαν αὐτῆς παρεκτροπὴν κτλ.

Ἀκούσασα μετὰ προσοχῆς καί τὰ προφορικά δικαιολογήματα ἀμφοτέρων τῶν διαφερομένων μερῶν·

παρατηρεῖ ...

ὅτι ὡς πρὸς τās ἐπιτροπεῖας τῶν ὀρφανῶν, ἂν ὁ νόμος παρέχῃ τό ἀξίωμα τοῦτο εἰς ἄνδρας, ἀποκλειομένου ἐκ τούτου τοῦ γυναικείου φύλου διὰ τὴν διάταξιν τήν λέγουσαν «αἱ γυναῖκες πολιτικὴν ὑπηρεσίαν δέν μετέρχονται»· ὅταν ὁμως ἡ Μητὴρ ἔχῃ τέκνα ἀνήλικα καί εἰς δευτέρου Γάμου συνάφειαν δέν εἰσέλθῃ τότε καλῶς ἐπιτροπεύει ταῦτα·

ἐκ τῶν ἀναφερομένων ἐγγράφων καί παρατηρήσεων
ἐξάγει ...

ὅτι τό τῆς ἐπιτροπείας δικαίωμα δίδεται ὅπου ἡ κληρονομία· ...

ταῦτα δέ κρατοῦν κατὰ ... τὸν περί ἐπιτροπῆς ὀρφανικῶν διακελεύονται «ἔξεστι ταῖς μητρῶσιν ἐπιτροπείαν τὰ ἴδια αὐτῶν τέκνα, τίθεται δέ αὐταῖς ὑποχρέωσις τό τὰ πράγματα τούτων ἀπογράφειν ἐν ἀκριβείᾳ» κτλ.

Ἐπὶ τῇ βάσει τῆς Νομιμότητος καὶ τῆς Δικαιοσύνης

Ἀποφασίζει ...

ΣΤον Ἡ Γαρουφαλιά ἐπιτροπεύουσα τὰ τέκνα αὐτῆς ὡς ἄνηβα ὑποχρεοῦται νά κρατῇ καθαρούς λογαριασμούς ἐσόδων καὶ ἐξόδων τῆς διαχειρήσεως τῶν ὀρφανικῶν πραγμάτων καὶ χρημάτων, τοὺς ὁποίους ὀφείλει νά παρουσιάσῃ ἐν καιρῷ δέοντι εἰς τὰ τέκνα αὐτῆς, νόμου ἡλικίας γενόμενα ἀναμνησκομένη πάντοτε εἰς ποίας ὑποχρεώσεις κατὰ τὸν Νόμον ὑπάγεται·

Ζον Ἔως οὗ μένη χηρεύουσα ἢ διαληφθεῖσα Γαρουφαλιά ἢ ζωοτροφία αὐτῆς καὶ τῶν τέκνων της, καθὼς καὶ τὰ πρὸς ἐνδυμασίαν αὐτῶν ἀναγκαῖα ἔξοδα θέλουσι γίνεσθαι ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ ἀνδρός της, ἢ δέ προῖξ αὐτῆς εἶναι ἀνέπαφος· ἂν δέ καταφρονήσασα τὸν πρῶτο Γάμον προαιρεθῇ νά συναφθῇ εἰς δεύτερον (ὅπερ εἶναι ἀναγκαῖον νά λεχθῇ) αὐτὴ μὲν νά ἐκπίπτῃ τοῦ δικαιώματος τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς, καὶ παντός ἄλλου γαμικοῦ κέρδους, ἢ δέ Δεσποτεία αὐτῶν νά φυλάττεται εἰς τὰ ὑπ' αὐτῆς γεννηθέντα τέκνα ...».

583α

1782-1876. Κώδικας της Ιεράς Μητροπόλεως Εδέσσης. Έδεσσα, Τεργέστη.

Κ. Σταλίδης, *Κώδιξ, ὁ τὸ πρῶτον συστηθεὶς ἅμα τῇ συστάσει τῆς ἐλληνικῆς σχολῆς ἐν τῇ πολιτείᾳ Βοδενῶν*, Έδεσσα 1979, σ. 15-26 αρ. 3-13, σ. 39-42 αρ. 23-27, σ. 54-60 αρ. 31, σ. 67-68 αρ. 33, σ. 101-102 αρ. 39, σ. 106-108 αρ. 41-42.

584

1783. Πατριαρχικό έγγραφο. Κωνσταντινούπολη.

Μ. Ζαφειρίου, «Ένα συνοδικό αφοριστικό έγγραφο», *Σαμιακές Μελέτες* 4 (1999-2000), σ. 271-277.

585

1783-1830. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Σπέτσες.

Β. Κρεμμυδάς, *Αρχεῖο Χατζηπαναγιώτη*, τ. Α': *Χατζηπαναγιώτης-Πολίτης*, Αθήνα 1973, σ. 169-170 αρ. 1, σ. 171-172 αρ. 3-4, σ. 176-178 αρ. 15 (= Β. Κρεμμυδάς, «Η οικονομία των Ελλήνων. Πενήντα κρίσιμα χρόνια 1770-1821», στον τόμο *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού 1770-2000*, τ. 1, Αθήνα 2004, σ. 288), σ. 179 αρ. 18.